

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl samosoudkyní JUDr. Janou Kábrtovou ve věci

žalobce: **J. J.**
zastoupený Mgr. A. N.
bytem X

proti
žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**
se sídlem 128 01 Praha 2, Na Poříčním právu 1

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 24. 4. 2019, čj. MPSV-2019/80184-918,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 24. 4. 2019, čj. MPSV-2019/80184-918 se zrušuje a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Rozhodnutím ze dne 24. 4. 2019 žalovaný rozhodl o odvolání žalobce tak, že toto zamítl a potvrdil rozhodnutí orgánu I. stupně – Úřadu práce České republiky – krajské pobočky v Hradci Králové ze dne 7. 5. 2018, čj. 39333/2018/HKR, kterým žalobci nebyl přiznán příspěvek na péči. Žalovaný odkázal na posouzení zdravotního stavu žalobce Posudkovou komisí MPSV v Hradci Králové (dále jen „PK“), která dne 1. 4. 2019

posoudila neschopnost žalobce samostatně zvládat základní životní potřeby osobních aktivit a péče o domácnost, což vzhledem ke znění § 8 odst. 2 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (dále jen „zákon č. 108/2006 Sb.“), nesplňuje podmínky ani pro možné přiznání I. stupně (lehké závislosti) na pomoci jiné fyzické osoby.

II. Žalobní argumentace

2. V soudním řízení je žalobce zastoupen zaměstnankyní o.p.s. SKOK do života, která je profesionálním podpůrcem pro pomoc při zvládání některých aktivit žalobce. V žalobě poukazuje na to, že PK uznává ve svém posouzení jako nezvládané osobní aktivity péče o domácnost a osobní aktivity, ač dřívější posouzení posoudilo naopak jako nezvládané potřeby orientace a péče o zdraví. Odkazuje na záznam ze sociálního šetření ze dne 22. 12. 2017, k němuž nebylo dostatečně přihlédnuto ani v prvostupňovém, ani současném posuzování zdravotního stavu žalobce.
3. Žalobce nezvládá samostatně základní životní potřebu komunikace, orientace, péče o zdraví, osobní aktivity a péče o domácnost. V potřebě komunikace není schopen chápat obsah přijímaných a sdělovaných zpráv a mít přiměřené duševní kompetence, u potřeby orientace mít přiměřené duševní kompetence a orientovat se místem a časem. Pokud se jedná o potřebu péče o zdraví, není schopen dodržovat stanovený léčebný režim a provádět stanovené preventivní, léčebné a léčebně-rehabilitační a ošetrovatelské postupy a opatření a používat k tomu potřebné léky nebo pomůcky. U základní životní potřeby osobních aktivit pak není samostatně schopen tyto plánovat a uspořádat, stanovit si a dodržet denní program, či vykonávat aktivity obvyklé věku a prostředí, např. vzdělávání, zaměstnání, volnočasové aktivity a vyřizování svých záležitostí. K životní potřebě péče o domácnost žaloba poukazuje na nezvládnuté nakládání s penězi, kde existuje smlouva o nápomoci, či udržování pořádku.
4. Na všechny důležité skutečnosti poukazuje výše cit. sociální šetření, žalobce pak považuje posouzení svého zdravotního stavu a schopností za nepřesvědčivé, zdůrazňuje zejména, že obě posouzení posudková dospěla k naprosto odlišným závěrům a lékařské zprávy nevzalo v potaz vyčerpávajícím způsobem ani jedno z nich.
5. Žalobce se ztotožňuje s uznáním nezvládání základní životní potřeby osobních aktivit a péče o domácnost, pokud však PK neuznala jako nezvládanou základní životní potřebu orientace s tím, že tíže postižení rozumových schopností neodůvodňuje neschopnost zvládat potřebu v rozsahu daném posudkovými kritérii, takový závěr považuje za nesprávný. Sociální šetření jasně poukázalo na skutečnost, že má potíže s orientací v čase a místě a v neobvyklých situacích. Žalobce nepovažuje za možné, aby zvládání základní životní potřeby bylo posuzováno plošně dle příslušné diagnózy, ale nutné je přihlédnout k tomu, jak konkrétní člověk zvládá příslušné aktivity ve své jedinečné životní situaci. Poukazuje dále na skutečnost, že nezvládání jediné aktivity znamená nezvládání celé základní životní potřeby.
6. K životní potřebě péče o zdraví žalobce uvedl, že potřebuje každodenní dohled nad užíváním léků, kdy ho podporuje jak pracovník terénní služby, tak manželka, i toto vyplývá ze sociálního šetření. Potřebuje doprovod k lékaři, aby došlo k porozumění předávaných informací, k dodržení léčebného režimu, v případě nemoci potřebuje další podporu. Ačkoliv je fyzicky schopen provádět stanovené postupy v uvedeném smyslu, nezvládá tuto aktivitu vzhledem k svému mentálnímu postižení – zejména špatná

orientace v čase, neschopnost dodržení režimu, plánovat, nepochopení důsledků nedodržování léčby...

7. Není zřejmé, proč PK rozhodovala v nepřítomnosti žalobce, nemohla tedy provést vlastní vyšetření, jeho závažný handicap spočívá v nedostatečném abstraktním myšlení a výše uvedených obtížích. Nastavení pravidel pro posuzování nároku na příspěvek na péči přitom musí zohlednit konkrétní schopnosti jedince zvládat jednotlivé aktivity. Žaloba z výše uvedených důvodů navrhuje zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci k dalšímu řízení.

III. Vyjádření žalovaného

8. Z vyjádření žalovaného ze dne 27. 8. 2019 plyne, že v odvolacím řízení hodnotila zdravotní stav žalobce posudková komise, tento hodnotila jako dlouhodobě nepříznivý v důsledku lehké mentální retardace. S odkazem na podkladovou dokumentaci pak PK uzavřela, že žalobce je orientován místem, časem, osobou, je zvýšeně sugestibilní, ovlivnitelný a zneužitelný, má zpomalené psychomotorické tempo. Je schopen číst, psát a zvládat velmi jednoduché početní úkony. Dle psychiatrického nálezu je schopen udržet nezávislost v osobní péči a v praktických a jednoduchých domácích dovednostech. PK měla rovněž k dispozici znalecký posudek, vypracovaný v řízení o omezení svéprávnosti žalobce, vedeného před Okresním soudem v Hradci Králové, z něhož vyplynulo, že duševní porucha ho částečně omezuje ve schopnostech adekvátně právně jednat tak, aby nedoznal v běžném životě újmy, za podpory asistenta či podpůrce je schopen samostatně jednat v běžných záležitostech každodenního života, uzavírat smlouvy, pečovat o svou osobu. Znalec uzavřel, že u žalobce došlo k výraznému zlepšení psychického stavu, zejména ohledně vyzrání osobnosti a schopnosti samostatně jednat. PK dospěla ke svému závěru na základě zdravotní dokumentace a znaleckého zkoumání zdravotního stavu žalobce, když uzavřela, že nezvládá samostatně základní životní potřebu osobní aktivity a péče o domácnost. Potřebu orientace neuznala, neboť žalobce je v přirozeném prostředí orientován, orientace v neznámém prostředí není rozhodující. Neuznávána byla i potřeba péče o zdraví, neboť tíže postižení žalobce neodůvodňuje neschopnost pravidelného užívání medikace, žalobce nemá funkčně závažné zdravotní postižení, které by vyžadovalo náročnou zdravotní péči, kterou by nebyl schopen zvládat. Doprovod k lékaři či asistentce není každodenní či častou pomocí. K potřebě komunikace, která je namítána až v žalobě, uvedl žalovaný, že nebyla u žalobce objektivizována taková tíže duševních schopností, která by mu znemožňovala zvládat komunikaci v jeho přirozeném prostředí. Žalovaný z uvedených důvodů navrhl zamítnutí žaloby jako nedůvodné.

IV. Posouzení věci krajským soudem

9. Soud obdržel repliku žalobce k vyjádření žalovaného, v níž uvádí, že citovaný znalecký posudek, na který se odvolává PK, byl vytvořen pro účely řízení o omezení svéprávnosti žalobce, a ten ho předložil proto, že byla v prvním stupni zcela chybně posouzena základní životní potřeba péče o domácnost. Pro tuto životní potřebu se posuzuje i aktivita hospodaření s penězi, což žalobce nezvládá, toto doložil jak posudkem, tak smlouvou o nápomoci jako podpůrného opatření. Takováto smlouva může být schválena soudem dle ustanovení § 45 a násl. Občanského zákoníku tomu, kdo trpí trvalou duševní poruchou způsobující potíže v rozhodování. V případě žalobce se jedná o trvalou duševní poruchu lehké mentální retardace. To, že byla nakonec svéprávnost žalobci navrácena,

nemůže ale nijak ovlivnit rozhodování o udělení příspěvku na péči, neboť kritéria pro jeho přiznání jsou jasně uvedena v příslušném zákonu, vyhlášce a její příloze. Pokud posudek hovoří o zlepšení duševního stavu žalobce, jedná se o kvalitní sociální práci a přiměřenou podporu poté, co žalobce opustil a přestěhoval se do chráněného bydlení komunitního typu v Hradci Králové. Jeho omezení schopností, způsobeného jeho duševní poruchou, však nezmizelo, v minulosti příspěvek pobíral, a to v I. stupni, což nikdo neřešil, ani veřejný opatrovník, jmenovaný soudem. Po přestěhování do Hradce Králové do chráněného bydlení a poté do nájmu s podporou terénní služby bylo požádáno o zvýšení příspěvku, tento byl však naopak odebrán. Žalobce na sobě 5 let pracuje, naučil se spoustu dovedností, začal pracovat na částečný pracovní úvazek. Potřebuje však podporu terénní sociální služby, aby si se samostatným životem poradil. Podpora stojí 100,- Kč za hodinu, žalobce běžně platí 2.000,- Kč za měsíc, když byl nemocný, byla částka mnohem vyšší. I nadále setrvává na závěru, že potřebuje pomoc při základní životní potřebě péče o zdraví, komunikace (není pravdou, že se objevuje až v žalobě – bylo sdělováno i při sociálním šetření), jako osoba s lehkou mentální poruchou potřebuje zprostředkovat informace ve snadno přístupné formě, na neznalou osobu může působit, že rozumí, lze však lehce ověřit, že ke skutečnému pochopení informace nedošlo.

10. Soud po přezkoumání věci hodnotil podklady, obsažené ve spisu, jednotlivě i v jejich souhrnu (§ 77 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní - s.ř.s.), a dospěl k závěru, že žaloba byla důvodná. Soud se souhlasem účastníků řízení rozhodl ve věci bez nařízení jednání (§ 51 odst. 1 s.ř.s.).

11. **Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách**, upravuje podmínky poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci. Podmínky nároku na příspěvek na péči vycházejí z ust. § 7, kde je uvedeno, že příspěvek na péči se poskytuje osobám závislým na pomoci jiné fyzické osoby a nárok na něj mají osoby, uvedené v § 4 odst. 1, které z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebují pomoc jiné fyzické osoby při zvládání základních životních potřeb v rozsahu stanoveném stupněm závislosti podle § 8, pokud jim tuto pomoc poskytuje osoba blízká nebo asistent sociální péče uvedený v § 83, nebo poskytovatel sociálních služeb, který je zapsán v registru poskytovatelů sociálních služeb...Dle § 8 odst. 2 cit. zákona se osoba starší 18 let věku považuje za závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve

a) stupni I (lehká závislost), jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu není schopna zvládat tři nebo čtyři základní životní potřeby,

b) stupni II (středně těžká závislost), jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu není schopna zvládat pět nebo šest základních životních potřeb,

c) stupni III (těžká závislost), jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu není schopna zvládat sedm nebo osm základních životních potřeb,

d) stupni IV (úplná závislost), jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu není schopna zvládat devět nebo deset základních životních potřeb,

a vyžaduje každodenní pomoc, dohled nebo péči jiné fyzické osoby.

Z ust. § 9 odst. 1 písm. b), c) a h) zákona č. 108/2006 Sb. v platném znění pak plyne, že při posuzování stupně závislosti se hodnotí schopnost zvládat základní životní potřeby orientace, komunikace, a péče o zdraví. Z odst. 4 plyne, že při hodnocení schopností

zvládat základní životní potřeby se hodnotí funkční dopad dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu na schopnost zvládat základní životní potřeby; přitom se nepřihlíží k pomoci, dohledu nebo péči, která nevyplývá z funkčního dopadu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu. Odst. 5 tohoto předpisu upravuje uznání závislosti v příslušné základní životní potřebě tak, že musí existovat příčinná souvislost mezi poruchou funkčních schopností z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu a pozbytím schopnosti zvládat základní životní potřebu v přijatelném standardu. Funkční schopnosti se hodnotí s využíváním zachovaných potenciálů a kompetencí fyzické osoby a využíváním běžně dostupných pomůcek, prostředků, předmětů denní potřeby nebo vybavení v domácnosti, veřejných prostor nebo s využitím zdravotnického prostředku.

12. Bližší vymezení schopností zvládat základní životní potřeby a způsob jejich hodnocení pak stanoví vyhláška č. 505/2006 Sb. v platném znění. Schopnost osoby zvládat základní životní potřeby se pro účely stanovení stupně závislosti hodnotí podle aktivit, které jsou pro jednotlivé základní životní potřeby vymezeny v příloze č. 1 k této vyhlášce. V § 1 je dále uvedeno, že schopnost osoby zvládat základní životní potřeby pro účely stanovení stupně závislosti se hodnotí v přirozeném sociálním prostředí a s ohledem na věk fyzické osoby, při hodnocení zvládat základní životní potřeby se hodnotí tělesné struktury, tělesné funkce duševní, mentální, smyslové, oběhové, dechové, hematologické, imunologické, endokrinologické, metabolické, zažívací, vylučovací, neuromuskuloskeletální, včetně hrubé a jemné motoriky a funkce hlasu, řeči a kůže, a to ve vztahu k rozsahu a tíži poruchy funkčních schopností. Za neschopnost zvládání základní životní potřeby se považuje stav, kdy porucha funkčních schopností dosahuje úrovně úplné poruchy nebo poruchy těžké, kdy i přes využívání zachovaných potenciálů a kompetencí fyzické osoby a využívání běžně dostupných pomůcek, prostředků, předmětů denní potřeby nebo vybavení domácnosti, veřejných prostor nebo s využitím zdravotnického prostředku nelze zvládnout životní potřebu v přijatelném standardu. Ustanovení § 2a cit. vyhlášky pak upravuje řečené v tom smyslu, že pokud osoba není schopna z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu zvládat alespoň jednu z aktivit, která je pro schopnost zvládat základní životní potřebu vymezena v příloze č. 1 k této vyhlášce, není schopna základní životní potřebu zvládat, a to bez ohledu na příčinu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu. Příloha č. 1 předpisu upravuje vymezení schopností zvládat základní životní potřeby –

- **orientace** – kdy za schopnost zvládat tuto základní životní potřebu se považuje stav, kdy osoba je schopna poznávat a rozeznávat zrakem a sluchem, mít přiměřené duševní kompetence, orientovat se časem, místem a osobou, orientovat se v obvyklém prostředí a situacích a přiměřeně v nich reagovat,
- **komunikace** – kdy za schopnost zvládat tuto životní potřebu se považuje stav, kdy osoba je schopna porozumět se a porozumět, a to mluvenou srozumitelnou řečí a psanou zprávou, porozumět všeobecně používaným základním obrazovým symbolům nebo zvukovým signálům, používat běžné komunikační prostředky,
- **péče o zdraví** – kdy za schopnost zvládat tuto základní životní potřebu se považuje stav, kdy osoba je schopna dodržovat stanovený léčebný režim, provádět stanovená léčebná a ošetrovatelská opatření a používat k tomu potřebné léky a pomůcky.

13. Krajský soud považuje za potřebné připomenout, že, ač samozřejmě není nijak vyloučeno, aby posudková komise jako jeden z podkladů využila i znalecký posudek,

vypracovaný v případě žadatele o dávku za účelem posouzení jeho svéprávnosti, nelze přehlédnout, že zvládání základních životních potřeb pro hodnocení soběstačnosti má svá jasně stanovená kritéria, daná zákonem a prováděcí vyhláškou, jak soud uvádí shora v bodě 11 a 12. Pokud se tedy znalec vyjádřil tak, že z důvodu hodnocení svéprávnosti žalobce má za to, že zdravotní stav je zlepšen, nemůže to automaticky znamenat, že se významněji zlepšila i jeho soběstačnost v jednotlivých základních životních potřebách. Každou z těchto potřeb je nutné hodnotit dle Přílohy č. 1, upravující vymezení schopností zvládat tyto životní potřeby. Jako základní je pak, pokud posudková komise sama žalobce nevyšetřila ani neviděla, vycházet zejména ze sociálního šetření, které se u každého žadatele provádí dle stanovených kritérií, vycházejících právě z uvedených právních předpisů shora. Pokud PK při svém posuzování dne 1. 4. 2019 považovala za překonané toto sociální šetření s datem 22. 12. 2017, bylo její povinností žalobcův zdravotní stav přeshetřit. Pokud tak neučinila, bylo naopak její povinností vycházet ze skutečností, tam uvedených.

14. Ze záznamu o sociálním šetření plyne, že žalobci je poskytována pomoc při orientaci v nových situacích a neznámém prostředí, při komunikaci, při péči o zdraví, osobních aktivitách a při péči o domácnost. Je orientován osobami, místem jen částečně, pokud má dojít na nové místo, potřebuje doprovod. I přes opakované doprovody jsou některá místa pro něho i tak nezapamatovatelná, orientace časem je také omezenější, neboť mu dělá problémy činit odhad délky trvání, spoustu činností musí vykonávat dle návodu postupnými kroky. Jak vyplývá z výše uvedeného znění příslušné právní úpravy, pokud žadatel není schopen vykonávat jednu z charakteristických aktivit základní životní potřeby, tuto nezvládá dostatečně. Jak tedy vyplývá v bodě 12 z charakteristiky životní potřeby orientace, je nasnadě, že touto základní životní potřebou se musí žalovaný znovu a velmi podrobně zabývat, zejména přiměřeností duševních kompetencí pro přiměřené reakce. Dosavadní odůvodnění zvládání této potřeby spatřuje soud jako naprosto nedostatečné.
15. Ze sociálního šetření dále plyne, že ústní domluva musela být uzpůsobena mentálním schopnostem žadatele. Již z uvedené věty je patrné, že žadatel není zřejmě schopen dorozumět se a porozumět tak, jak má na mysli právní předpis. Informace je schopen přijímat jednoduchým způsobem, někdy i vícekrát opakovat. Jeho duševní porucha retardace je tak pro běžné zvládání komunikace významná a i zde soud spatřil naprosto nedostatečné odůvodnění jejího „zvládání“. Sociální šetření zdůrazňuje, že žalobce může působit, že rozuměl, ale ke skutečnému pochopení nedojde, což i soud zcela laicky považuje za nedostatečné zvládání v právní úpravě jasně stanovené aktivity. Potřebuje pomoc při čtení, psaní, neboť jinak to nemusí dávat smysl.
16. Konečně, k základní životní potřebě péče o zdraví soud připomíná, že sociální šetření zaznamenalo nutnost dohledu nad těmito úkony, na které je pro žalobce sepsána smlouva s dohlížející a pomáhající společností Skok do života, léky mu připravuje manželka, pracovnice společnosti musí ráno připomínat, potřebuje doprovod k lékaři, aby mohly být vysvětleny jeho problémy. I posledně uvedená základní životní potřeba tak není, dle přesvědčení soudu, dostatečně odůvodněna a podložena.
17. V neposlední řadě soud poukazuje na skutečnost, že orgán I. stupně posoudil jako samostatně zcela nezvládané základní životní potřeby orientace a péče o zdraví, odvolací orgán pak naopak tyto uznal jako zvládané a jako nezvládané potřebu osobních aktivit a péči o domácnost. Odůvodnění takového zvratu je však poněkud nepřehledné a tudíž i

nepřezkoumatelné. Je nepochybné, že žalobce v mnoha směrech nemá přiměřené duševní kompetence, za tím účelem je také poživitelem podpůrné pomoci organizace, která se specializuje na ochranu a pomoc v takových situacích u mentálně postižených občanů. Tuto skutečnost tak musí mít posuzující i rozhodující správní orgán na paměti při hodnocení všech zákonem popsanych aktivit u jednotlivých základních životních potřeb.

18. Krajský soud po přezkoumání věci dospěl k závěru, že žaloba byla důvodná, a to ze všech aspektů, výše uvedených. Přistoupil proto k vyhovění žalobnímu návrhu a napadené rozhodnutí správního orgánu zrušil, v souladu s ust. § 78 odst. 1 s.ř.s., věc vrací tomuto k dalšímu řízení (odst. 4 téhož), v němž vezme žalovaný v úvahu nutnost doplnění řízení dle výše uvedených skutečností.

V. Náklady řízení

19. Výrok o náhradě nákladů řízení vychází z ustanovení § 60 odst. 1 s.ř.s., kdy soud přiznává náhradu nákladů řízení účastníkovi, který byl ve věci úspěšný. Tím byl v daném případě žalobce, který však náklady řízení nežádal.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Hradec Králové 2. listopadu 2020

JUDr. Jana Kábrtová v. r.
samosoudkyně